

PRIJEDLOG ČETVEROGODIŠNJEG PROGRAMA RADA

GRADSKOG MUZEJA OMIŠ

Prijedlog četverogodišnjeg programa rada Gradskog muzeja Omiš treba iznijeti polazeći od definicije muzejske ustanove čija je zadaća sustavno prikupljanje, obrada, zaštita, očuvanje i prezentacija kulturnog nasljeđa materijalne i duhovne baštine. Stručnu muzejsku djelatnost predstavljam kroz nekoliko glavnih tematskih cjelina gdje će se, uz osnovne smjernice propisane od strane struke davati konkretni prijedlozi za rad uz dosadašnje iskustvo predlagateljice. Na samome kraju donosim plan terminskog odvijanja djelatnosti kroz jednu kalendarsku godinu.

Muzejska djelatnost je propisana Zakonom o muzejima (NN 61/18, 98/19) te propisima i pravilnicima Ministarstva kulture (www.min-kulture.hr) i Muzejskog dokumentacijskog centra, koji je središnja ustanova za koordinaciju i obavljanje muzejske djelatnosti u Republici Hrvatskoj (www.mdc.hr). Polazeći od toga i dosadašnjeg radnog iskustva predlagateljice napisan je i ovaj prijedlog programa rada Gradskog muzeja Omiš.

1. MUZEJSKE ZBIRKE I DOKUMENTACIJA

Cjelokupna muzejska građa i dokumentacija u prvome planu će biti podvrgnuta postupku revizije. Revizija muzejskih zbirki obavlja se sukladno čl. 21. i 22. *Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/02) i uputama MDC-a. Riječ je o postupku utvrđivanja stvarnog stanja fundusa temeljem sravnjivanja podataka u inventarnim knjigama s muzejskim predmetima. Revizija podrazumijeva fizičku kontrolu svakog pojedinog predmeta prema inventarnoj knjizi, a provodi je komisija od tri člana iz reda muzejskih djelatnika. Ukoliko muzej ima manje djelatnika Osnivač određuje osobu za provedbu revizije. Revizija započinje provjerom obavezne muzejske dokumentacije. Zapisnikom se potvrđuje što od navedene propisane dokumentacije postoji u muzeju i prema kojoj dokumentaciji se revizija provodi. Ukoliko dokumentacija nije sređena ili ažurirana to je potrebno uraditi u sklopu revizije. Rezultat revizije iskazuje se kroz *Popis pronađenih inventiranih predmeta*, *Popis nepronađenih inventiranih predmeta* i *Popis zatečenih neinventiranih predmeta*.

Budući je obavezno da svaki muzejski predmet ima fotografiju, paralelno se provodi fotografiranje svih predmeta, što je neizostavno u postupku digitalizacije muzejskog fundusa.

U dosadašnjem mom radu imali smo bogat priljev tekstilnih predmeta u etnografsku zbirku, koji su bili najčešće zaraženi moljcima te smo ih jednom godišnje zaleđivali u ledenici po 20 dana. Probleme s vlagom smo riješili nabavom termohigrografa koji je u razdoblju od jedne godine mjerio vrijednosti u spornim prostorijama te smo temeljem toga, po uputama nadležnog konzervatora postavili odvlaživače zraka. U ovaj vid zaštite spada ne manje važna uporaba bezkilenskih materijala za arhiviranje muzejske građe i dokumentacije. U fundusu muzeja čuvaju se vrijedni eksponati od papira (spomenuti originali Poljičkog statuta, ostale stare isprave i razglednice, fotografije i sl. dokumenti) što zahtijeva nabavu bezkiselinskih kutija, uložnica i mapa kako bi oni bili optimalno trajno pohranjeni.

Primarna i preventivna zaštita ujedno je i temeljno poslanje svake muzejske zbirke i osnovni preduvjet čuvanja svakog pojedinog muzejskog predmeta. Riječ je o vrsti zaštite koja će biti učinkovita jedino ukoliko se provodi konstantno i pravovremeno, a važno je napomenuti da se ovim mjerama ne zadire u materijal, nego se čini sve moguće da se ukloni šteta nastala na predmetima ili spriječi nova šteta;

- konzervatorsko – restauratorske zahvate provode ovlaštene restauratori i konzervatori (popis se može pronaći na stranicama Ministarstva kulture), a odlučujemo se za njih u slučaju kada je predmet oštećen toliko da se primarnom preventivnom zaštitom ne može dalje čuvati. Plan konzervatorsko - restauratorskih zahvata treba raditi po prioritetima obzirom da ovi postupci znaju biti vremenski dugotrajni, a financijski zahtijevni. Tako neki željezni predmet ne mora izgledati ugroženo, ali korozija ga može dubinski dosta zahvatiti što se na oko ne vidi pa se u tom slučaju može zatražiti mišljenje nadležnog konzervatora, s ciljem da se budući konzervatorsko – restauratorski radovi isplaniraju što povoljnije po ugrožene predmete, a opet objektivno obzirom na vremenske i financijske uvjete. U fundusu Gradskog muzeja Omiš čuvaju se i sitni metalni predmeti od bronce i srebra (npr. nakit, novac) koji su vrlo osjetljivi na oscilacije vlage u zraku. Ovakvi predmeti koji potječu iz prapovijesti, antike ili srednjeg vijeka presvučeni su slojem patine koja ih štiti u određenim uvjetima, ali ako se relativna vlažnost i temperatura poremete ova patina postaje agresivna i s vremenom ih oštećuje te ovakve promjene valja na vrijeme prepoznati. Važno je također pomno pratiti stanje osjetljive papirne, tekstilne, drvene građe i slika (povijesna, etnografska i umjetnička zbirka) te ih po potrebi i mogućnostima restaurirati.

Po završetku revizije muzejskog fundusa i dokumentacije, vodeći računa o prioritetima, izraditi će se *Plan preventivne zaštite, konzervacije i restauracije Gradskog muzeja Omiš za četverogodišnje razdoblje*.

Ako se revizijom pokaže da je neki predmet u tako lošem stanju da ga se ne može sačuvati niti restauratorsko – konzervatorskim postupcima postoji mogućnost njegovog otpisa što je također predviđeno spomenutim Pravilnikom i uputama za reviziju.

Muzejsku dokumentaciju dijelimo na primarnu, sekundarnu i tercijarnu. Inventiranje fundusa spada u osnovnu, primarnu muzejsku djelatnost, a inventarna knjiga čini primarnu muzejsku dokumentaciju. Inventarna knjiga u Gradskom muzeju Omiš vodi se u računalnoj bazi m++ koju je razvila tvrtka Link 2 u suradnji s MDC-om, na temelju *Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/02). Postupak inventiranja može se provoditi u više razina, a prva je upis osnovnih podataka o predmetu (inv.oznaka, naziv, podrijetlo, dimenzije), čime je predmet uveden u muzejsku inventarnu knjigu. Viši stupanj obrade je opis predmeta, analogije, kontekst pronalaska ili nabave, mjesto pohrane, poveznica s drugim predmetom iz inventara, veza sa sekundarnim fondovima, podaci iz bibliografije, podaci vezani za konzervatorsko-restauratorske zahvate i dr. U praksi to izgleda tako da se upis podataka u inventarnu knjigu može urediti primjerice za objavu. Osim toga, velika prednost programa je mogućnost pretraživanja i ispisivanja po svim kriterijima, što uvelike olakšava pretraživanje i obradu fundusa, a u konačnici samu objavu.

Na temelju obrađenosti muzejskog inventara podnosi se zahtjev za upis građe na Listu zaštićenih kulturnih dobara pri Ministarstvu kulture RH. Na radnom mjestu kustosa, jedinog stručnog djelatnika u Muzeju triljskog kraja u svojstvu voditelja sam inventirala i obradila sljedeće zbirke: Antika, Prapovijest, Srednji vijek, Numizmatika, Etnografija. Kao rezultat tog rada i stupnja obrađenosti fundusa Ministarstvo kulture je izdalo rješenje o registraciji tih zbirki, čime su one stekle svojstvo kulturnog dobra (Klasa: UP-I⁰-612-08/08-06/0130; Urbroj: 532-04-01-01/4-08-2 od 18. rujna 2008.). Usput rečeno, stupanj obrađenosti muzejskih zbirki bio je i jedan od kriterija za promicanje u zvanje viši kustos.

Prema godišnjim izvješćima o radu muzeja dostupnim na stranicama Muzejskog dokumentacijskog centra daje se zaključiti da je i Gradski muzej Omiš podnio Ministarstvu kulture zahtjev za registraciju Arheološke zbirke (2016. godine). Revizija će svakako pokazati u kojoj je fazi ovaj proces, a u četverogodišnjem razdoblju treba sustavno raditi na sređivanju inventarnih knjiga kako bi se postupno sav muzejski fundus regisitrirao kao kulturno dobro.

Uz napomenu da je status zaštite neizostavan kriterij kod apliciranja programa Ministarstvu kulture prilikom financiranja javnih potreba u kulturi, što se osobito vrednuje prilikom sufinanciranja restauratorsko-konzervatorskih zahvata fundusa, realizacije postava i objave muzejske građe.

Muzejska dokumentacija se prema *Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/02) pohranjuje na tri medija, a po završetku jedne kalendarske godine inventarna knjiga se ispisuje i ovjerava.

Nakon završetka inventarizacije i digitalizacije kompletnih zbirki treba planirati katalogizaciju muzejske građe te uz to voditi evidencijske knjige.

Računalna baza m++ uključuje zaseban program s++, za pohranu i obradu popratnih i dodatnih fondova muzejske dokumentacije. To je tzv. sekundarna muzejska dokumentacija u koju ubrajamo fototeku, hemeroteku, terensku dokumentaciju, dokumentaciju o osnutku muzeja, digitalne i magnetske zapise, evidenciju o izložbama, pedagoškoj djelatnosti, marketingu i sve ono s čime se muzej u svom radu susreće. Prema spomenutom pravilniku muzej je dužan voditi inventarne knjige sekundarnih fondova. Ako se iste vode po zadanim pravilima muzej će imati dobro organiziranu i kvalitetno sistematiziranu dokumentaciju što će zadovoljavati muzejske potrebe na svim razinama. Ovakav princip dokumentiranja uz razvijen sustav digitalizacije pogodan je i za pohranu različitih oblika nematerijalne baštine.

U funkciji bržeg pretraživanja i korištenja podataka iz postojećih dokumentacijskih fondova razvija se tercijarna dokumentacija koju čine pomagala u obliku raznovrsnih kataloga i indeksa: predmetnih, autorskih, kronoloških, topografskih i drugih, primjerenih djelatnosti muzeja. Ona se generira iz fondova primarne i sekundarne dokumentacije u obliku tezaurusa, indeksa, kataloških listića i sažetaka.

U proteklom razdoblju periodično sam išla i na seminare u organizaciji MDC-a vezano za rad u programima m++ i s++ te mogu potvrditi na temelju radnog iskustva (od 2004. g. radim u tom programu) da je riječ o kvalitetnim i sistematičnim bazama podataka. Čini mi se osobito važan, već spomenuti, sustav pretraživanja fundusa i međusobnog povezivanja fondova što se u praksi pokazalo vrlo učinkovito, poglavito kod sastavljanja izviješća, pisanja kataloga, pripreme terenskih aktivnosti i sl.

Muzejski fundus neprestalno teži povećavanju, što je očekivani proces, ali treba biti usklađen s misijom i vizijom muzeja što pretpostavlja u prvome redu prihvat građe s područja

pod ingerencijom muzeja. Muzej treba imati pisani dokument o politici skupljanja koji sadržava načela i kriterije stvaranja i popunjavanja muzejskih zbirki, a dokument mora biti u skladu s izjavom o poslanju muzeja. Predmeti prispijevaju u muzeje kao darovi, nasljedstvo, posudba, otkupi ili kao rezultat terenskih istraživanja. Fundusu Gradskog muzeja Omiš tako pripada arheološka građa s lokaliteta koji spadaju u njegovo područje djelovanja, a sama istraživanja provele su druge ustanove, glavninu Konzervatorski odjel Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika te Arheološki muzej u Splitu, kod kojih se do dan danas čuva dio materijala i dokumentacija tih istraživanja.

Slijedi nekoliko reprezentativnijih arheoloških lokaliteta s kratkom poviješću istraživanja:

- Komplex ranokršćanske bazilike na lokalitetu Brzet provodi Muzej HAS od 2004. godine; crkveni kompleks se sastoji od jednobrodne crkve s potkovastom apsidom sa subselijem, transeptom i narteksom te jedne građevine s polukružnom apsidom i konfesijom te pomoćnim prostorijama; zidovi građevina su bili ožbukani i oslikani freskama; pronađeni su dijelovi kamenog crkvenog namještaja od mramora i vapnenca, sarkofazi, ulomci posuda od čega su najzanimljivije staklene svjetiljke oblika lijevka, ulomci zidnih freski s biljnim motivima, krovne keramičke opeke, numizmatički nalazi, a vrlo rijedak nalaz predstavlja kadionica. Lokalitet Brzet s rezultatima istraživanja prvorazredni je povijesni i arheološki izvor za muzeološku prezentaciju u okviru izložbene i edukativne djelatnosti Gradskog muzeja Omiš, a u ponudi kulturnog turzma na nivou lokalne zajednice i šire pruža široke mogućnosti prezentacije jer su istraženi dijelovi arhitekture konzervirani i zaštićeni od propadanja; za sam lokalitet treba u budućnosti razmišljati o formiranju arheološkog parka, za što treba imati riješene imovinsko-pravne odnose te po tom pitanju surađivati s TZ Omiša i gradskom upravom;
- antičko naselje *Oneum* na položaju Baučići smješteno je na južnim padinama omiške Dinare, a na istom položaju nalazilo se i predrimsko gradinsko utvrđenje na što upućuju ostaci fortifikacija. Riječ je o položaju od iznimne strateške važnosti, koji s jedne strane nadzire kompletnu plovidbu Bračkim kanalom, a s druge je strane prirodno zaštićen masivom koji ga štiti sa sjevera. Zaštitna i probna arheološka istraživanja prilikom privatnih građevinskih radova provedena su kratko u nekoliko navrata (prema izvješćima s istraživanja 2009., 2011., 2012. g.). Pronađeni pokretni nalazi pripadaju uobičajenom asortimanu rimskodobnih nalazišta (numizmatika,

- ulomci keramičkog i staklenog posuda, ulomci građevinske opeke i drugi sitni nalazi), a prema dostupnim izviješćima su restaurirani i podvrgnuti obradi nakon čega su trebali biti pohranjeni u Gradski muzej Omiš. Epigrafski spomenici, žrtvenik s dvostrukim natpisom i glava Tiberija iz Gradskog muzeja Omiš nalazi su od iznimne važnosti koji potječu iz Baučića, a upućuju na postojanje manjeg svetišta posvećenog štovanju carskog kulta (*augusteum*) unutar rimskog Oneja. O važnosti lokaliteta govore i antički izvori: Plinije Stariji kada piše o kaštelu Oneum, dok Tabula Peutingerana rimski Onej smješta uz vicinalnu cestu koja je povezivala Epetion i Naronu, iznad današnjeg Omiša;
- antički brodolom u Stanićima, rt Čelina, zaštitno istraživanje antičkog brodoloma iz 1. st.pr.Kr. provela je Umjetnička akademija iz Splita u suradnji s ronilačkim klubovima iz Omiša i Mosama (Nizozemska) 2010. g. Riječ je o potonulom brodu koji je prevozio amfore s vinom, a dokaz je žive trgovine između istočne i zapadne obale Jadrana u vrijeme intenzivne romanizacije našega područja. Prema izviješću pokretni nalazi su konzervirani i restaurirani na Umjetničkoj akademiji u Splitu, Odsjeku za konzervaciju i restauraciju, Odjelu za arheološku baštinu i potom su trebali biti trajno pohranjeni u Gradskom muzeju Omiš; sam lokalitet je fizički zaštićen od daljnjih devastacija i kao takav predstavlja potencijal u turističkoj ponudi Omiša;
  - Gata – ranokršćanski sakralni kompleks iz 6. st. s pripadajućim gospodarskim objektima na položaju današnje Crkve sv. Ciprijana, istraživanja je 1980.-1990.-ih godina prošlog stoljeća proveo Regionalni zavod za zaštitu spomenika, danas Konzervatorski odjel Split; nekoliko luksuznih primjeraka mramornih oplatata izloženo je danas u GM Omiš (npr. reljefna luneta s prikazom dvije golubice i ikonografskim elementima koji simboliziraju Kristovo uskrsnuće) dok je glavnina građe u nekoliko sanduka pohrajena u depou Muzeja HAS; riječ je o prvorazrednom spomeniku bizantskog sakralnog graditeljstva, povijesno i arheološki kompleksnom svjedoku bogatog života u našim krajevima u vrijeme Justinijanove rekonkviste, oslobađanja teritorija nekadašnjeg Rimskog carstva od barbara i heretika. Ranokršćanska crkva je kao i današnja bila posvećena sv. Ciprijanu, kartaškom biskupu i mučeniku; bila je građevina centralnog tipa i kao takva rijedak primjer bizantskog graditeljstva na istočnojadranskoj obali. Zidovi unutrašnjosti su joj bili oslikani freskama i urešeni importiranim mramornim oplatama s reljefima kršćanske simbolike te oplatama od domaćeg kamena vjerojatno izrađenim u salonitanskim radionicama po uzoru na uvezene primjerke. Sačuvan je i bogat crkveni inventar namještaja i uporabnih

- predmeta, što sve zajedno daje izvanredne mogućnosti prezentacije i muzeološke obrade ove osobite ranokršćanske građevine;
- Podgrađe (Soliocce), ranokršćanska crkva s krsnim zdencem križnog oblika (5.-6. st.), sustavna arheološka istraživanja provodio je Muzej HAS u sklopu svog projekta istraživanja Poljica, a u nekim kampanjama sudjelovao je i GM Omiš. Brojni nalazi odnose se na uobičajen crkveni pokretni inventar toga doba. Ova građevina jedina je do sada istražena crkva iz kasnoantičkog doba na poljičkom teritoriju koja ima baptisterij, a obzirom na cjelokupni istraženi arhitektonski sklop možda se može pretpostaviti da je riječ o kompleksu neke redovničke zajednice. Otkrića crkvene arhitekture u Podgrađu i Gatima te kasnoantičke vile u Ostrvici pružaju dobru osnovu za rekonstrukciju arheološke topografije toga područja u zaleđu obale u vrijeme kasne antike, kada su glavnu ulogu u morfogenezi krajolika (osobito između 5. i 6. stoljeća) imale ruralne crkve, što općenito označava vrijeme najjače kristijanizacije izvangradskih područja, pa tako i Poljica. Spomenuti lokaliteti smješteni su na antičkoj komunikaciji koja je bila žila kucavica i poveznica omiškog zaleđa sa Salonom, središtem provincije, a pisani podaci o njoj poznati su u Ravenatovoj *Kozmografiji*;
  - Kučiće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog groblja na položaju *Greblje* i antičkog gospodarsko-stambenog objekta na položaju *Pločje* proveo je Muzej HAS i GM Omiš, u razdoblju 1990. – 1994.g., a reprezentativni nalazi nakita i nošnje izloženi su u GM Omiš;
  - istraživanje prapovijesne pećine *Turska peć* (Zeljovići, Dugi Rat) iz razdoblja neolitika provodi Arheološki muzej Split od 2003. godine, gdje je prema dostupnim publiciranim rezultatima istraživanja materijal i pohranjen. Iako Dugi Rat ne pripada administrativno Omišu i sam GM Omiš prepoznao je važnost ovog lokaliteta i proveo manje sondažno istraživanje u špilji još 1989. godine te u svom fundusu ima pohranjene nalaze s ovog lokaliteta. Riječ je o najstarijem kulturnom sloju ljudskog naseljavanja ovih krajeva u razdoblju starijeg neolitika (impresso kulturna skupina jadranskog kulturnog kruga).

Navedeni lokaliteti svjedočanstvo su bogate i žive prošlosti omiškoga kraja. Njihovo stanje istraženosti ukazuje na potrebu daljnjih akcija ne samo na istraživanju već i zaštiti, registriranju i prezentaciji lokaliteta na području pod upravom muzeja. Sav pokretni materijal koji potječe iz tih istraživanja važno je, nakon što se locira, uredno pohraniti i dokumentirati zajedno s terenskom dokumentacijom, kako bi građa bila dostupna ako se u budućem

muzejskom radu odluči objava, prezenitiranje putem izložbi i slično. U svakom slučaju uputno je uskladiti terensku dokumentaciju s muzejskom u čemu nam služe spomenuti fondovi sekundarne dokumentacije i tercijarna dokumentacija.

Radi usporedbe građe iz mog dosadašnjeg rada s onom pohranjenom u Gradskom muzeju Omiš evo kratkih paralela. Od početka istraživanja rimskog vojnog logora Tilurija (1997.g.) uključena sam povremeno, a od zaposlenja i trajno u tijek istraživanja što je rezultiralo i izložbom o Tiluriju te vodičem izložbe (2012.). Tilurij je do sada iznjedrio bogat arheološki materijal iz vojne rimske povijesti, ali i svakodnevnog života iz razdoblja antike i kasne antike. Sličan materijal s brojnim analogijama u Tiluriju inventirala sam i kataloški obradila u Franjevačkoj zbirci samostana u Sinju. Riječ je o materijalu koji pripada horizontu antičkog Oneuma, rimskog stambeno-gospodarskog kompleksa u Kućicama (Pločje). U Franjevačkoj zbirci u Sinju radila sam na obradi i ostalog materijala od prapovijesti do srednjega vijeka, a isti sam obrađivala na svom radnom mjestu - Cetina i Sinjsko polje obiluju prapovijesnim materijalom od neolitika do željetnog i brončanog doba, a posebno sam se detaljnije pozabavila kremenom litikom i keramikom s položaja neolitičkog naselja u Sinjskom polju (lok. *Kremena*). Sudjelovala sam i na istraživanju srednjovjekovnih lokaliteta koji su uglavnom imali i kasnoantički horizont (priloženo u CV-u). Što se tiče obrade građe iz drugih zbirki kako nisam povijesno-umjetničke niti etnografske struke za bilo kakvu sustavnu obradu i objavu umjetničkih zbirki i etnografije kontaktira se specijalizirane ustanove ili pojedince. Tako smo npr. u Muzeju triljskog kraja formirali omanju prirodoslovnu zbirku kako je s područja Trilja poznato nekoliko nalazišta fosila, a za pomoć pri stručnoj obradi ove zbirke obratili smo se Prirodoslovnom muzeju Split. Također, kada sam se bavila kamenim alatkama sa spomenutog neolitičkog naselja *Kremena*, kolega Golubić iz Prirodoslovnog muzeja Split pregledom kamenog materijala odredio je podrijetlo sirovine, čime je upotpunjena slika života i kretanja neolitičke populacije kraja. U više navrata ostvarena je suradnja s Etnografskim muzejima iz Splita i Zagreba na temu primarne zaštite i obrade etnografskog fundusa, a bilo je i drugih brojnih stručnih suradnji.

Ovakav princip rada osiguran je preko sustava matičnosti muzeja. Svi muzeji kojima su osnivači Republika Hrvatska odnosno jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave povezuju se u Sustav muzeja RH radi primjene jedinstvenoga stručnog pristupa obavljanju muzejske djelatnosti. Muzejski dokumentacijski centar je središnje tijelo Sustava muzeja Republike Hrvatske. Matična djelatnost obuhvaća: stručno-savjetodavnu pomoć muzejima, unaprjeđenje stručnoga rada u muzejima i podizanje razine zaštite i očuvanja muzejske građe,

usklađivanje rada i razvitka muzeja i koordinacije rada unutar Sustava muzeja, stručni nadzor nad radom muzeja i druge poslove sukladno Zakonu o muzejima (NN 61/2018). Iz perspektive djelatnika lokalnog muzeja mogu reći da je ovo dobro zamišljen sustav jer mali muzeji uglavnom funkcioniraju s jednim stručnim djelatnikom koji naravno ne može biti usko specijaliziran za sva područja i građu koju lokalni muzeji čuvaju te mu je kroz spomenuti sustav matičnosti omogućena stručna i savjetodavna pomoć. Uzevši to u obzir, nikakva vrsta muzejske građe muzealcu ne treba biti problem u smislu nepoznanice već upravo suprotno, izazov u unaprijeđenju i obogaćivanju stručnog muzeološkog i znanstvenog rada.

2. IZLOŽBENA DJELATNOST

Uz sabiranje, čuvanje, dokumentiranje i zaštitu građe jedna od osnovnih muzejskih djelatnosti jest prezentiranje fonda javnosti putem izložbi i stalnog postava. Gradski muzej Omiš u proteklom razdoblju svog djelovanja priređivao je gostujuće tematske izložbe umjetničkog karaktera dok je fundus prezentiran stalnim postavom u prizemlju muzeja. Uz uvažavanje dosadašnje prakse izlaganja potrebno je pokrenuti ciklus povremenih tematskih izložbi iz fundusa muzeja. Paralelno treba raditi na reviziji stalnog postava, kako bi se muzej i ovim putem predstavio javnosti i senzibilizirao istu za očuvanje svekolike materijalne i nematerijalne baštine Omiša. Pri tome muzejska politika treba biti inovativna i kreativna na način da se muzej kao tradicionalni čuvar baštine reformira u skladu sa zahtjevima suvremenog društva. Konkretno bi to značilo osuvremenjavanje muzeja kroz različite aspekte najsuremenijih informatičkih tehnologija.

Stalni muzejski postav najizvorniji je medij komunikacije muzejske publike s muzejskim predmetom čime posjetitelj stječe uvid u ono čime se muzej bavi. Stoga je od ključne važnosti osobitu pažnju posvetiti upravo prezentaciji i izvedbi stalnog postava, revidirati njegovo trenutno stanje i po fazama raditi na njegovu osuvremenjavanju oslanjajući se na dostignuća moderne tehnologije i multimedije. Kod oblikovanja stalnog postava nekoliko je smjernica:

- Cilj: prezentirati život u Omišu i na području koje njemu gravitira, prikazati različite aspekte života kroz različita povijesna razdoblja u kontinuitetu, stavljajući ih u određene kontekste: povijesne, kulturološke, religijske, običajne te svakodnevnog života. Postav treba omogućiti logičan i prihvatljiv slijed prezentacije pojedinih

razdoblja, ali istovremeno mora istaknuti vrijednost eksponata koji su dio fundusa muzeja.

Osim prezentiranja muzejskog materijala, svrha postava je da bude edukativan, privlačan i razumljiv svima.

- Metoda: pri muzealizaciji koristiti će se muzejska građa, upotpunjena ilustrativnim materijalom (fotografije, karte, crteži, ambijentalne rekonstrukcije, računalne rekonstrukcije i sl.).

Postav će posjetitelja voditi vremenskim (povijesnim) slijedom u zadanim prostornim okvirima. Za kvalitetan postav ne treba gomilati predmete, izlažu se oni najreprezentativniji. Kako bi se nalazi stavili u određeni kontekst izrađuju se rekonstrukcije, 3D prikazi, crteži, animacije da se što vjernije dočara određeni vid života i ljudskog djelovanja kroz razdoblja. U skladu s novim tehnologijama neizostavna je interaktivna digitalna karta s lokalitetima i najreprezentativnijim pripadajućim nalazima ili povijesnim događajima.

Idejni koncept stalnog postava donosi se u nastavku s izborom nalazišta, karakterističnih nalaza i muzeoloških pomagala koji bi se mogli koristiti vezano uz određene izložke i razdoblja. Idejni prijedlog je utemeljen na stručnoj literaturi, istraženosti prostora kao i dostupnim izvješćima na stranicama Ministarstva kulture i MDC-a, a moguće ga je pretočiti u preliminirani tek nakon kompletnog uvida u fundus muzeja.

Idejni prijedlog koncepta stalnog postava po kronološkom slijedu:

- Neolitik, impresso kultura
nalazišta: pećina Turska peć - Zeljovići, Podgrađe – Solioce, pećina Smolašnica - Kučiće; nalazi: kremene i koštane alatke, ulomci keramike, odbojci i jezgre nastali pri izradi alatki; moguće rekonstrukcije, 3D prikazi, crteži: poluukopana nastamba (zemunica) kakva je dokumentirana u Podgrađu, tehnika izrade kamenih alatki i njihova tipologija, ručni žrvanj i mljevenje žitarica i sl.;
- Kasno brončano i željezno doba, srednjodalmatinska kulturna grupa
nalazišta: gradine i gomile sa šireg omiškog područja koje su pripadale ilirskim zajednicama Pituntina, Narestina i Onastina npr. istražene gomile Gornji i Donji Vrtal i grob u Docu – Tugare, gradina Gradac, gradina Komorjak iznad Prika, Baučići na Borku - sjedište delmatskih Onastina; nalazi: ulomci keramike, reprezentativni nalazi delmatskog nakita i nošnje (ukrasne igle, fibule s visećim metalnim lančićima i

naočalastim privjescima, toke s trnom, okrugle kalotaste aplikе, spiralni metalni navoји s obješenim lančićima); могуће реконструкције, 3D prikazi, crteži: delmatski ratnik, keramički oblici delmatske kulturne skupine, gradinska naselja – položaj i obrambeni sistem utvrda, npr. u Baučićima je sačuvan dio južnog obrambenog bedema i pologonalne kule ilirskog Oneja;

- Antika

nalazišta: ant. *Oneum* - Baučići, Stanići – podvodno arh. nalazište rt Čelina, Kučiće – Pločje, Ostrvica – antička palača, Omiš - Staro groblje; nalazi: dokumentirani dijelovi arhitekture antičkog Oneja, očuvani kompleks antičke ladanjske kuće *in situ* u Ostrvici, epigrafski spomenici iz 1. st., osobito vrijedni antički natpisi iz vremena careva Tiberija i Klaudija, ulomci skulpture (glava cara Tiberija), numizmatika, ulomci arhitekture, sepulkralni spomenici, žrtvenici, tipična antička stolna, kuhinjska i građevinska keramika (*tegulae, imbrices*); могуће реконструкције, 3D prikazi, crteži: tipovi keramičkog, staklenog posuđa i amfora, tehnike gradnje iz rimskog doba koje se mogu detektirati na istraženim dijelovima lokaliteta, prikaz antičkog stambeno-gospodarskog objekta s pripadajućim prostorijama, običaji ukapanja u antici, štovanje božanstava i kultovi – carski kult Tiberija, nalazi numizmatike daju presjek gospodarskih i političkih kretanja ali i svakodnevnog života (npr. moda frizura) i kultova;

- Kasna antika - ranokršćanski sloj

nalazišta: Brzet – ranokršćanski crkveni kompleks, Gata – crkva sv. Ciprijana, Podgrađe – ranokršćanski kompleks na položaju Solioce; nalazi: istražena crkvena arhitektura s ostacima žbuke i fresaka *in situ*, dijelovi oltarnog namještaja, ulomci keramičkog, staklenog posuđa i krovnih opeka, grobovi i nalazi iz grobova (nakit, dijelovi nošnje), kadionica nađena na Brzetu (pripada rijetkim nalazima); могуće реконструкције, 3D prikazi, crteži: 3D prikazi crkava sa zidovima oslikanim višebojnim freskama, rekonstrukcija oltarne pregrade i crkvenog namještaja, rekonstrukcija posuđa i staklenih svjetiljki (nađeni su i brončani lanci za ovjes staklenih svjetiljki), rekonstrukcije grobova istraženih u kompleksima lokaliteta;

- Srednji i novi vijek

nalazišta: omiške utvrde Starigrad i Mirabela, Omiš - Staro groblje, Glagoljaško sjemenište i Crkva sv. Petra na Priku, srednjovjekovna groblja (neka od istraženih su Kučiće-Greblje, Tugare-Donji vrtal, Naklice-Grebčine), položaji starih srednjovjekovnih i novovjekovnih sela (ubicirana su na širem području omiškog

zaleđa; staro selo Tugare spominje se u darovnici kneza Trpimira iz 852. g., Naklice oko 1080.g. u dragocijenom Sumpetarskom kartularu kao *Nacle*, Kučiće u ispravi kneza Jurja II. Šubića iz 1315. g. pod nazivom *Cuchiani*); nalazi: dijelovi nakita i nošnje iz istraženih grobova, ulomci keramičkog i staklenog posuđa, pokretni inventar iz utvrda, nadgrobni natpis kneza Miroslava Kačića, natpisi i isprave vezane za omiški srednji i novi vijek;

moгуće rekonstrukcije, 3D prikazi, crteži: stari prikazi omiških utvrda i njihove rekonstrukcije; rekonstrukcije/prikazi brodova omiških strijela; povijest Kačića kroz njihovo rodoslovlje i pisane tragove na natpisima i u ispravama; starohrvatska groblja na redove i njihov inventar; vizualizacija interijera i eksterijera Crkve sv. Petra čime bi se posjetitelje uputilo na njeno razgledavanje; idejna vizualizacija srednjovjekovnog sela - male suhozidne kuće na padinama Primorske kose i dugih uzvišenja, smještene ovisno o racionalnom korištenju plodnih površina i izvore vode i sl.

Postav ne smije biti statičan već treba predvidjeti mogućnost njegovog mijenjanja čime bi se omogućilo i sukcesivno prezentiranje lokaliteta, na način da se jedan lokalitet zamijeni drugim ili da se tema s jednog lokaliteta zamijeni drugom. Također se na ovaj način povećava atraktivnost, trajnija zainteresiranost za postav s mogućnošću da veći broj muzejskih predmeta bude izložen. Stoga neke dijelove izložbe treba učiniti zamjenjivima. Originalni izlošci uvijek idu iza stakla, a table i muzejska pomagala se mijenjaju.

Muzeološka pomagala koja se u postavu koriste su: vitrine, postamenti, karte, fotografije, vizualizacije, crteži i elektronska pomagala (računala i multimedija). Povoljna mikroklima u vitrinama osigurava se upotrebom higroskopskih materijala.

Važan dio koncepta je rasvjeta, pri čemu će se voditi računa o zadovoljavanju svih muzejskih standarda kako u izložbenom prostoru tako i u detaljima. Rasvjetom se treba postići atraktivnost, fokusiranje pažnje i prije svega dobra vidljivost predmeta i informacija.

U četverogodišnjem razdoblju idejni prijedlog koncepta treba razraditi do preliminarnog i izvedbenog te samu realizaciju podijeliti po fazama te tako planirati i financijska sredstva. Faza pripremnih radova treba uključivati fizičko uređenje prostora i vitrina s rasvjetom te restauraciju i konzervaciju nalaza. Daljnja dinamika izvedbe postava realizira se u ovisnosti o priljevu financijskih sredstava. Opisane aktivnosti na stalnom postavu moguće je realizirati u jednom mandatu jedino pod uvjetom da je primarna muzejska

dokumentacija sredena do te mjere da se može pristupiti pojedinim fazama izvedbe postava. U svakom slučaju sredenost i upis fundusa na Listu zaštićenih kulturnih dobara jest preduvjet za daljnji ozbiljniji rad na stalnom muzejskom postavu.

Povremene izložbe i tematska događanja utemeljena na muzejskom fundusu poželjno je realizirati što češće. Glavni zadatak muzealca jest upravo izvući muzejski fundus iz depoa i omogućiti njegovu prezentaciju lokalnoj i široj javnosti s ciljem popularizacije ustanove i promocije u okviru šire kulturne ponude grada Omiša. Također je ovo put k ostvarenju veze lokalne zajednice s muzejem, a poveznica je to koja veze neraskidive niti domaćeg čovjeka s vlastitom baštinom, pripadala ona dalekoj prošlosti ili nedavno minulim događajima. Novija povijest i etnografija još češće budu okidač povezivanja s muzejskom građom primjerice kada pojedinci u fotografijama, razglednicama i drugim predmetima iz postava prepoznaju svoje pretke, stara ognjišta, darovane predmete... Stoga je uputno ostvarivanje ovakvih projekata u suradnji s lokalnom zajednicom, istražiti njene potrebe i pronaći zajedničke interese, sve s konačnim ciljem očuvanja i zaštite svekolike nam baštine.

Slijede primjeri važnijih tema koje se mogu obraditi i prezentirati u okviru povremene izložbene djelatnosti Gradskog muzeja Omiš, s mogućim suradnjama:

- izložba fotografija povijesnih lokaliteta / sakralnih građevina Omiša (npr. u suradnji s Fotoklubom Omiš),
- izložbe iz fundusa: stare razglednice, fotografije, dokumenti različite tematike, npr. na temu svakodnevnog života u Omišu, odjeće i nakita, panorame Omiša, razvoj turizma i urbanizam Omiša, poznati i važni dokumenti iz omiške povijesti, poznati Omišani iz fundusa muzeja i drugih izvora, građa koju GM Omiš čuva o povijesnoj Poljičkoj republici, Glagoljaškom samostanu i sl.,
- izložba o gusarima u svrhu stavljanja turistički varolizirane teme gusara u kulturno-povijesni kontekst omiškog srednjeg vijeka i slavni Kačića (u suradnji s TZ Omiša i TZ Splitsko-dalmatinske županije),
- izložba o povijesnim utverdama Omiša (u suradnji s KO Split i Vanjom Kovačić koja ih je istraživala),
- izložba o životu na Cetini i uz Cetinu nekada i danas - kontrast nekadašnjih mlinova i utvrda nasuprot današnjih sportsko-rekreativnih sadržaja (u suradnji s TZ Omiša),
- izložba o ranokršćanskom kompleksu na Brzetu (u suradnji s Muzejom HAS),
- izložba o ranokršćanskom kompleksu u Gatima (u suradnji s Muzejom HAS),

- izložba o prapovijesnom lokalitetu Turska Peć (u suradnji s Arheološkim muzejem u Splitu),
- različite likovne i druge gostujuće izložbe.

3. EDUKATIVNA DJELATNOST

Edukacija u muzeju je zapravo instrument pomoću kojega muzeji ostvaruju njihovu već opisanu ulogu, a to je putem različitih pedagoško-edukativnih projekata potaknuti lokalnu zajednicu u prepoznavanju, zaštiti i očuvanju kulturne i prirodne baštine kraja te osvijestiti važnost muzejske institucije u kreiranju kulturnog identiteta zajednice. Ponekad je glavni cilj upoznati zajednicu s činjenicom da u njoj sredini uopće postoji ustanova koja se bavi nečim što se naziva skupnim imenom baština. To može predstavljati veliki izazov jer muzejski fondusi nerijetko čuvaju neotkriveno blago i kao takvo ga treba prikazati javnosti na zabavan, primamljiv, a opet znanstveno utemeljen način i upravo tu stupa na djelo muzejska edukacija. U velikim i specijaliziranim muzejima taj posao obavljaju muzejski pedagozi.

Zahvaljujući muzejskoj edukaciji muzeji su sposobni ostvariti svoju vrlo važnu zadaću društvene angažiranosti te senzibilizirati svoj rad i prema najosjetljivijim društvenim skupinama: djeci, mladima, osobama starije životne dobi ili pak osobama s posebnim potrebama. Tako i Gradski muzej Omiš treba predstaviti kao mjesto zabave i edukacije kroz različite aktivnosti koje bi se kreirale iz tekuće muzejske djelatnosti i stalnog muzejskog postava, ali i u dosluhu s potrebama zajednice. Pedagoško-edukativna događanja tematski i konceptualno se prilagođavaju određenoj publici (npr. u suradnji s obrazovnim ustanovama program treba biti prilagođen predškolskoj dobi, nižim i višim razredima osnovnih škola i sl., a može se prilagoditi i njihovom školskom gradivu čime se naglašava obrazovna uloga muzeja). Stoga će se edukacija u Gradskom muzeju Omiš oslanjati poglavito na suradnju s lokalnim obrazovnim institucijama (OŠ Josip Pupačić, SŠ Jure Kaštelan, dječji vrtići) i djelatnicima u obrazovanju s kojima će se moći ostvariti zajednički projekti s ciljem približavanja baštine najmlađoj populaciji. Broj djelatnika GM Omiš je premali za senzibiliziranje tolikog broja djece i mladih zbog čega je suradnja s učiteljima i profesorima naših škola nužna i dobrodošla u ostvarivanju toga zajedničkog cilja.

U nastavku slijedi nekoliko primjera za ostvarenje edukativnih programa, na idejnoj razini:

- Radionice i predavanja u okviru tematske izložbe npr. izložba ranokršćanski crkveni kompleks nudi razne mogućnosti – na kreativan način upoznati terminologiju u sakralnom graditeljstvu i umjetnosti ili dijelove crkvenog namještaja (izrada maketa / reljefnih motiva koji se mogu prenijeti na nakit ili neke uporabne predmete u glinamolu ili drugoj tehnici); bojanje po uzoru na višebojne zidne freske ranokršćanskih crkava i rekonstruiranje motiva, obzirom da su originali sačuvani djelomično; lokalitet na Brzetu se može organizirano posjetiti uz stručno vodstvo;
- Antičko razdoblje može se popratiti raznim rimskim igrama (igre loptom, orasima, kamenčićima npr. mlin i danas igramo; poznata su pravila brojnih rimskih igara i djeca vrlo rado surađuju i otkrivaju nove načine zabave); omiljene su igre malih restauratora (od kamenčića slagati mozaik, ili restaurirati razbijenu posudu) ili arheologa istraživača u potrazi za blagom u muzejskom sanduku; polazeći od građe iz muzeja moguće je rekonstruirati razne oblike svakodnevnog života (rimska kuhinja, duhovni i vjerski život – politeizam, dječje igračke, pribor za pisanje, vojna oprema, medicinski pribor..);
- Na temu igara provesti projekt prikupljanja i upoznavanja naših starinskih igara i potaknuti djecu da kod svojih baka i djedova potraže pravila igara koje su oni igrali;
- Uz umjetničke izložbe – organizirati likovne radionice u tehnikama koje su bile primjenjivane u srednjem vijeku (ukrašavanje minijature, izrada mozaika u tehnici kolaž, kaligrafija antičkog i srednjovjekovnog razdoblja i sl.);
- U suradnji s Gradskom knjižnicom Omiš kroz mjesec knjige osmisliti ciklus radionica i predavanja na temu Poljičkog statuta i povijesnih isprava Omiša (proučiti običaje, graditeljstvo, povijesne prilike, gospodarska, ekonomska i društvena kretanja, situacije iz svakodnevnog života i dr. teme koje se daju obraditi na zanimljiv i edukativan način);
- Glagoljaško sjemenište kao rasadnik onodobne kulture i pismenosti ovoga područja svakako zaslužuje mjesto u pedagoško-edukativnoj muzejskoj praksi npr. u suradnji s Centrom za kulturu i TZ Omiša promišljati i osmisliti glagoljašku tematsku stazu kroz povijesnu Poljičku republiku (upućujem na dio o istraženim lokalitetima koji ukazuju na bogatu povijesno-arheološku i kulturnu sliku kraja); povijesnu glagoljicu i bosanicu (zapadnu ćirilicu) upoznavati kroz radionice npr. od slova glagoljice/bosanice djeca mogu ispisivati svoja imena, izrađivati markere za knjige, magnete za frižidere, božićne čestitke i sl.;

- Obzirom na trenutačni nedostatak obilježivosti i signalizacije kulturnih spomenika na području grada žurno u suradnji s TZ Omiša provesti pravilno valoriziranje i obilježavanje kulturnih i povijesnih znamenitosti na području grada;
- U suradnji s TZ Omiša organizirati edukaciju turističkih vodiča o baštini Omiša;
- Prilikom izrade financijskih planova obavezno planirati tiskanje promidžbenih edukativnih materijala (brošure, puzzle, pamtilice..);
- Edukativne sadržaje treba implementirati i na muzejskoj web stranici i društvenim mrežama te planirati ogranak namijenjen djeci i mladima pa osim prezentacijske naravi, predvidjeti i interaktivni segment: mogućnost sudjelovanja u kvizovima i drugim igrama edukativnog karaktera, na temu stalnog postava ili izložbi. Pobjednici kviza mogu biti nagrađeni npr. specijalnim dočekom pobjednika i njegove obitelji u muzeju ili omogućiti upoznavanja muzeja iza kulisa gdje će upoznati rad muzejskih djelatnika;
- Gradski muzej Omiš treba sudjelovati u obilježavanju Noći muzeja i Međunarodnog dana muzeja u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva.

Navedeno je samo nekoliko mogućnosti provedbe muzejske edukacije u narednom četverogodišnjem razdoblju. U svojoj praksi sam osmišljavala razne pedagoško-edukativne projekte (radionice, predavanja, prezentacije, publikacije) iz područja arheologije, etnografije, umjetnosti te prirodne i kulturno-povijesne baštine uz napomenu da je fundus onaj izvor, baza koja nas vodi u radu i osmišljavanju najboljih načina prezentacije muzeja i uključivanja lokalne zajednice u edukaciju.

4. IZDAVAČKA DJELATNOST

Izdavačka djelatnost Gradskog muzeja Omiš treba biti usklađena sa stručnim radom, a preventivno s izložbenom i edukativnom djelatnošću u smislu tiskanja publikacija koje prate tekuća događanja. To znači da prilikom izvedbe neke izložbe ili drugog muzejskog događanja svakako treba planirati tiskanje kataloga tj. popratne publikacije, a isto vrijedi i za budući stalni postav. Izdavačka djelatnost može biti objedinjena pod nekim nazivom npr. Izdanja Gradskog muzeja Omiš i numerirana po redu tiskanja.

5. ADMINISTRATIVNI I UPRAVLJAČKI POSLOVI

Prema Statutu Gradskog muzeja Omiš i Zakonu o muzejima (NN 61/2018) muzejem upravlja ravnatelj što podrazumijeva sve obveze i odgovornosti predviđene spomenutim dokumentima. Stručno-savjetodavno tijelo muzeja odnosno ravnatelja jest Stručno vijeće.

Prema Zakonu o muzejima (NN 61/2018 čl. 28) *stručno vijeće raspravlja o stručnim pitanjima rada muzeja, razmatra i predlaže programe rada, razmatra izvješća o radu, daje mišljenja i prijedloge u vezi s razvojem djelatnosti te obavlja i druge stručne poslove u skladu sa statutom muzeja*. Kao ravnateljica Gradskog muzeja Omiš predložiti ću Gradu Omišu, kao osnivaču muzeja, neka imenuje svog predstavnika u Stručno vijeće Gradskog muzeja Omiš, čime bi muzejski rad bio transparentniji i usklađeniji s očekivanjima osnivača, a sve s ciljem poboljšanja sveukupne muzejske djelatnosti i praktičnog uključivanja ustanove u život zajednice.

6. STRATEŠKO I MARKETINŠKO UPRAVLJANJE

Gradski muzej Omiš kao javna ustanova u kulturi predstavlja važnu baštinsku ustanovu ne samo na lokalnoj već i nacionalnoj razini te kao takva zahtijeva sustavno upravljanje. Kako bi muzej imao dugoročno uspješno djelovanje, potrebno je planirati na strateškoj razini. Strateški menadžment je složen proces sastavljen od nekoliko ponavljajućih etapa: analiza okoline, postavljanje organizacijskog usmjerenja, formuliranje organizacijske strategije, implementacija organizacijske strategije i provedba strateške kontrole i evaluacije.

Uvođenjem strateškog menadžmenta nastaje strateški plan, jedini instrument koji služi kao podloga provjere ustaljenih programa i načina rada te nalaže okretanje ka budućnosti i novim, inovativnim strategijama. Muzeju je potrebna svijest o svrsi i smjeru kojim se kreće stoga i Gradski muzej Omiš treba imati strateški plan, koji će se izraditi prema obrascu strateškog plana za kulturne ustanove Ministarstva kulture (dostupan na stranicama ministarstva).

U strateškom planu ustanove definiraju se, između ostaloga, vizija, misija i ciljevi ustanove putem kojih se određuje organizacijsko usmjerenje.

Vizija može glasiti: Gradski muzej Omiš poveznica je kulturne baštine Omiša, pojedinaca i javnosti. Glavni je akter za očuvanje, unaprijeđenje i podizanje svijesti o vrijednosti kulturno-povijesne baštine omiškog kraja za dobrobit i napredak šire zajednice.

Primjer misije glasi: Gradski muzej Omiš je javna ustanova u kulturi koja prikuplja, dokumentira, zaštićuje, promiče i održivo upravlja materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom s područja Omiša te kontinuirano promovira i educira širu javnost i pojedince o povijesti i kulturi omiškog kraja.

Ciljevi muzeja definiraju se na temelju vizije, misije i analize interne i eksterne okoline (PEST i SWOT analiza), iz čega slijede pokazatelji ostvarenja ciljeva i načini mjerenja rezultata.

Primarni ciljevi marketinga muzeja su povećanje vlastite zarade, povećanje poznatosti i prisustva u medijima te podizanje svijesti o povijesno-kulturnom bogatstvu Omiša. Dakle, potrebno je upoznati publiku s raznovrsnom paletom muzejskih aktivnosti.

Neki od načina ostvarenja ciljeva marketinga već su direktno ili indirektno spomenuti:

- održavanje radionica i izložbi,
- organiziranje kulturnih manifestacija,
- uključivanje u turističku ponudu i marketinške materijale/kanale,
- korištenje EU fondova i potpora Ministarstva kulture,
- uspostava međumuzejske kulturne suradnje, partnerstva i umrežavanja.

Gradski muzej Omiš i kulturno-povijesno nasljeđe Omiša uvelike su zanemareni i potrebno je iskoristiti njihov puni turistički i gospodarski potencijal. Gradski muzej Omiš treba težiti tome da postane integralni dio turističke ponude Omiša. Kao prvi korak treba kroz suradnju s lokalnim subjektima sveobuhvatno raditi na signalizaciji, komunikaciji i valorizaciji baštine obzirom da spomenici kulture trenutačno nisu dovoljno obilježeni i iskorišteni. Primjerice tvrđave Fortica i Mirabela predstavljaju potencijalni prostor za postavljanje pozornice i održavanja kulturnih manifestacija.

Turistička zajednica grada Omiša u *Strateškom marketing planu turizma grada Omiša* navodi Gradski muzej Omiš kao izniman, ali neiskorišten potencijal i nezaobilazan dio turističke ponude. U ovom dokumentu vidljivo je prepoznavanje muzeja kao jednog od bogatstava Omiša te otvorenost turističke zajednice za suradnju što treba uzeti kao dobru osnovu za strateško planiranje i put ka ostvarenju zajedničkih ciljeva.

Planovi i ciljevi strateškog planiranja također su dijelom prethodno obrađeni:

- poboljšanje web stranice Gradskog muzeja Omiš, odnosno prilagodba posjetiteljima: između ostalog promijeniti redoslijed stranica u izborniku od onih koje su najvažnije za posjetitelje prema onima koje su najmanje važne za posjetitelje, uvesti trojezičnost, smanjiti količinu teksta, promovirati izložbe, događanja i slično,
- izgradnja mreže partnerstva s drugim muzejima, turističkim zajednicama i turističkim agencijama kako bi se povećao broj zajedničkih projekata i poznatost muzeja,
- uključivanje u ponudu razgledavanja / turističkih vođenja,
- uključivanje u promidžbene i info materijale, web stranicu, društvene mreže i oglašavanje Turističke zajednice Omiša,
- dijeljenje promotivnih letaka privatnim iznajmljivačima i hotelima,
- organiziranje manifestacija na lokacijama kao što su tvrđave Mirabela i Fortica,
- organiziranje dvojezičnih izložbi s turistički atraktivnim temama,
- izgradnja edukativne povijesne staze.

Planiraju se koristiti sredstva iz EU fondova i Ministarstva kulture za revitaliziranje i unaprjeđenje Gradskog muzeja Omiš i povezane kulturne baštine. Tako smo upoznati s dodjelom bespovratnih sredstava iz EU fondova na natječaju pod nazivom *Priprema i provedba Integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine*. Sredstva su bila namijenjena integriranim razvojnim programima temeljenima na obnovi kulturne baštine, koji integracijom različitih elemenata i povezanih aktivnosti osiguravaju unaprjeđenje upravljanja kulturnom baštinom s ciljem doprinosa održivom razvoju na lokalnoj i regionalnoj razini. Ovakve prilike se u budućnosti trebaju koristiti te će Gradski muzej Omiš pratiti buduće natječaje i brinuti o pripremi, izradi te prijavljivanju projekta za dobivanje sredstava iz EU fondova, Ministarstva kulture i dr. programa za poticanje kulturnih projekata.

Kvalitetnim markiranjem i valoriziranjem postojeće kulturne baštine na području Omiša te razvojem novih sadržaja i programa u konačnici će se ostvariti ne samo napredak na lokalnoj razini nego i značajan doprinos u promidžbi sveukupne hrvatske kulture, baštine i gospodarstva.

7. MUZEJSKA KNJIŽNICA

Muzejska knjižnica Gradskog muzeja Omiš treba se i dalje popunjavati novim naslovima periodike i stručne literature. Trebalo bi sustavno pratiti najnoviju literaturu vezanu

uz muzejsku građu i područja kojima ona pripada te u skladu s time popunjavati knjižnični fond, čime bi se i sam stručni rad unaprijeđivao. Prema dostupnim izvješćima knjižnični fond Gradskog muzeja Omiš je inventariziran, a ukoliko do sada nije trebalo bi planirati njegovu stručnu obradu – formalna (katalogizacija) i sadržajna (klasifikacija) te signiranje i tehničku obradu knjižnične građe, prema ISBD pravilniku i klasificiranih prema UDK (Univerzalnoj decimalnoj klasifikacija). Muzejska knjižnica treba biti dostupna i vanjskim korisnicima.

8. INFORMATIČKI POSLOVI MUZEJA

Podizanje razine dostupnosti informacija o muzejskoj građi korisnicima podrazumijeva opremanje muzeja informatičkom opremom sukladno potrebama korisnika te zahtjevima za digitalizacijom muzejske građe. Kao novo sredstvo komunikacije potrebno je izraditi multimedijску, interaktivnu web stranicu muzeja i na taj način poboljšati predstavljanje muzeja na Internetu. Ujedno će se izraditi i profil muzeja na društvenim mrežama (facebook, twitter). Putem internet stranica muzeja izrađivati će se razglednice i publicirati muzejske zbirke.

9. TERMINSKI PLAN PROVEDBE MUZEJSKE DJELATNOSTI TIJEKOM JEDNE KALENDARSKJE GODINE

Prethodno opisana muzejska djelatnost prikupljanja, obrade i zaštite muzejskog fundusa te rada na stalnom postavu provodi se tijekom cijele godine. Uz to treba planirati i događanja za muzejsku publiku.

Nacrt plana događanja kroz jednu kalendarsku godinu:

- manifestacija Noć muzeja u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva koja se odvija krajem siječnja - organizirati izložbu manjeg opusa iz ciklusa izložbi iz muzejskog fundusa (primjeri u izložbenoj djelatnosti), a u okviru zabavnog programa koncert Osnovne glazbene škole L. pl Matačić u Omišu;